

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudkyň JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Brigity Chrastilové v právní věci **žalobce: P. T.**, právně zastoupen JUDr. Evou Duškovou, advokátkou, se sídlem Vršava III/574, Zlín, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 41 Cad 45/2005 - 43 ze dne 5. 4. 2006,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 5. 4. 2006, č. j. 41 Cad 45/2005 - 43, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále též „žalovaná“) ze dne 27. 1. 2005 byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení důchodu pro převážnou bezmocnost pro nesplnění podmínek § 70 odst. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb., v platném znění, s odůvodněním, že podle posudku lékaře OSSZ ve Zlíně ze dne 19. 1. 2005 je žalobce nadále částečně bezmocný.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, o níž rozhodl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 5. 4. 2006, č. j. 41 Cad 45/2005 - 43, tak, že žalobu zamítl. V odůvodnění svého rozsudku krajský soud uvedl, že provedeným dokazováním, a to třemi posudky posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí bylo prokázáno, že k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované, tj. k 27. 1. 2005, schopnost sebeobsluhy žalobce odpovídala bezmocnosti částečné. Vyplývá to ze všech tří posudků posudkových komisí, přičemž tyto posudky vypracovala posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště v Brně, jeden posudek byl vypracován na pracovišti v Hradci Králové. Posudkové komise

vycházely z velmi rozsáhlé zdravotní dokumentace žalobce, přičemž bylo vycházeno i z nálezů, na které žalobce v žalobě vysloveně poukazoval, a to ze znaleckého posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. B. z 20. 8. 2002 nebo z psychologického vyšetření provedeného 11. 10. 2004 Mgr. D. a PaedDr. Mgr. I. O. Posudkové komise vycházely také jednoznačně z toho, jak byla schopnost sebeobsluhy popisována opatrovníkem žalobce a svědkyní H., která o žalobce celodenně pečuje, přičemž jak opatrovník žalobce, tak i uvedená svědkyně jsou v každodenním kontaktu se žalobcem, navíc posudkové komise měly možnost žalobce přešetřit, neboť se osobně spolu se svým opatrovníkem jednání u obou posudkových komisí osobně zúčastnil. Krajský soud vzal tak za prokázané, že schopnost sebeobsluhy žalobce převážně bezmocnosti neodpovídá, odpovídá bezmocnosti částečné, tak jak je popsána v § 2 odst. 1 vyhlášky č. 284/1995 Sb. Z těchto důvodů krajský soud také nepokládá za nutné k věci vypracovávat znalecký posudek znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychologie či psychiatrie, neboť v tomto směru posudková komise měla k dispozici ať už znalecký posudek znalce z oboru psychiatrie či psychologické vyšetření a tyto důkazy také zhodnotila a přihlédla k nim.

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, přičemž důvod pro podání kasační stížnosti spatřuje zejména v podstatných vadách řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a to tím, že při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem - nebylo přihlíženo k návrhům právního zástupce stěžovatele, čímž byla ovlivněna zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu, odvolací orgán, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí zrušit. Konkrétně stěžovatel spatřuje porušení svých práv v odnětí práva chránit účinně své zájmy před soudem tím, že nebyly provedeny navržené důkazy stěžovatele. Současně byla porušena zásada upravující povinnost soudu vycházet ze skutkového a právního stavu, který byl v době rozhodování správního orgánu. Stěžovatel poukázal na závěr uvedený v posudku posudkové komise ze dne 18. 8. 2005, že pro skutečnosti uváděné opatrovníkem posuzovaného a jeho sestrou (tedy nutnost nepřetržitého dohledu) nenašla posudková komise oporu v odborných nálezech. Pro jejich objektivizaci a potvrzení závažné poruchy kognitivních funkcí by bylo nutné provedení podrobného psychologického vyšetření včetně pozorování v režimu krátkodobé hospitalizace na Psychiatrické klinice FN Brno – Bohunice. Stěžovatel navrhoval provedení důkazů, a to provedení podrobného psychologického vyšetření, včetně pozorování v režimu krátkodobé hospitalizace, na uvedené psychiatrické klinice, dále vypracování znaleckého posudku znalce z oboru psychiatrie a výslech svědků, kteří by se vyjádřili ke schopnosti sebeobsluhy stěžovatele a k tomu, zda potřebuje pravidelnou pomoc, popř. soustavný dohled jiné osoby při hlavních životních funkcích (jednalo se zejména o svědkyni L. D.). Stěžovatel je přesvědčen, že komise za krátkou dobu, kdy jej viděla, není schopna rozpoznat jeho zdravotní a duševní stav a potřebnost pomoci jiných osob a také i míru bezmocnosti. Stěžovatel má za to, že pokud by krajský soud nařídil provedení navržených důkazů stěžovatelem, musel by rozhodnout o skutečnosti, že je převážně bezmocný. Na základě uvedených skutečností stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti stěžovatele nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2, 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost byla shledána důvodnou.

Stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uplatnil důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. kasační stížnost lze podat z důvodu vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Priznání dávky důchodového zabezpečení (pojištění) je podmíněno zdravotním stavem, proto je rozhodnutí soudu závislé především na odborném lékařské posouzení. V přezkumném soudním řízení pak posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů, jakož i skutečnosti rozhodné pro priznání, odnětí, případně změnu zvýšení důchodu pro bezmocnost posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (§ 4 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., v platném znění). Uvedené komise jsou ze zákona povolány nejen k celkovému posouzení zdravotního stavu, dochované pracovní schopnosti, rozsahu a charakteru pomoci, dohledu, popř. ošetřování jinou osobou při úkonech braných v úvahu pro posouzení bezmocnosti, ale i k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě (plné či částečně) jakož i bezmocnosti (a jejího stupně) posuzovaného občana ve smyslu § 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., třebaže jde v oblasti rozhodování o zákonných nárocích ve věcech důchodového zabezpečení (pojištění) především o pojmy právní. Posudek uvedené posudkové komise soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, pokud z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna.

Podmínky pro zvýšení důchodu pro bezmocnost upravuje § 70 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení, je-li důchodce trvale tak bezmocný, že potřebuje ošetření a obsluhu jinou osobou, zvyšuje se mu důchod z důchodového pojištění, případně úhrn těchto důchodů při částečné bezmocnosti o 20 % tzv. částky na osobní potřeby dané podle zákona o životním minimu. Základní podmínkou bezmocnosti ve smyslu citovaného ustanovení je její trvalost a potřeba ošetření a obsluhy jinou osobou. Trvalostí se přitom rozumí soustavnost, tj. nepřetržitost poskytované péče. Ošetření jinou osobou je míněno přímé poskytování nezbytné péče v souvislosti s domácím léčením (např. podávání léků, obkladu apod.), dále přímé poskytování nezbytné péče při osobní hygieně, tj. při mytí, česání a oblékání, výkonu fyziologické potřeby a pomoc při jídle a pití. Za ošetření se pak považuje nepřetržitý dohled, pokud to stav osoby stížené bezmocností vyžaduje. Obsluhou je pak míněna nezbytná pomoc jiné osoby směřující k usnadnění úkonů sebeobsluhy, např. podávání připravených pokrmů a nápojů, pomoc při chůzi, při oblékání, přenášení a odnášení různých potřeb apod. Tyto tři zákonné podmínky musí být splněny současně. Jednotlivé stupně bezmocnosti jsou pak rozlišeny v § 2 odst. 1, 2 a 3 vyhlášky č. 284/1995 Sb., v platném znění, kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění. Částečně bezmocná je fyzická osoba, která potřebuje

dlouhodobě pomoc jiné osoby při některých nezbytných životních úkonech, např. při mytí, česání a oblékání. Za částečně bezmocnou se vždy považuje osoba prakticky nevidomá. Převážně bezmocnou je osoba, která potřebuje kromě uvedené pomoci i pravidelnou pomoc, popř. soustavný dohled jiné osoby při hlavních životních úkonech, např. při chůzi či výkonu fyziologické potřeby. Převážně bezmocnou je vždy osoba úplně nevidomá. Úplně bezmocnou je osoba, která zcela pozbyla schopnost sebeobsluhy, potřebuje soustavné ošetřování a je odkázána trvale na pomoc jiné osoby při všech životních úkonech.

Krajský soud při posouzení, zda schopnost sebeobsluhy stěžovatele odpovídá převážně bezmocnosti nebo bezmocnosti částečné, měl k dispozici tři posudky Posudkových komisí Ministerstva práce a sociálních věcí. Všechny tyto posudkové komise dospěly k závěru, že k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované nebyl stěžovatel převážně bezmocný, ale byl jen částečně bezmocný podle § 70 odst. 1 písm. a) zákona č. 100/1998 Sb. a § 2 odst. 1 vyhlášky č. 284/1995 Sb. Komise dospěly k závěru, že stěžovatel nepotřeboval pravidelnou pomoc, popř. soustavný dohled jiné osoby při hlavních životních úkonech ani nešlo o osobu úplně nevidomou, potřeboval však dlouhodobě pomoc jiné osoby při některých nezbytných životních úkonech. Přestože v průběhu řízení před krajským soudem opatrovník stěžovatele poukazoval na to, že stěžovatel vyžaduje soustavný dohled jiné osoby při hlavních životních úkonech a že ohrožuje nejen sebe, ale i své okolí, což potvrdila i svědkyně Z. H., která o stěžovatele celodenně pečuje, krajský soud se s těmito závažnými tvrzeními nevypořádal. Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště Brno, ve svém posudku z 18. 8. 2005 sice uvedla, že pro skutečnosti uváděné opatrovníkem stěžovatele a jeho sestrou (tedy nutnost nepřetržitého dohledu) nenašla oporu v odborných nálezech, přesto však připustila, že pro jejich objektivizaci a potvrzení závažné poruchy kognitivních funkcí by bylo nutné provedení podrobného psychologického vyšetření včetně pozorování v režimu krátkodobé hospitalizace na Psychiatrické klinice FN Brno – Bohunice. Za situace, kdy posudkové komise sice osobně stěžovatele vyšetřily, nebylo však provedeno příslušné šetření v místě bydliště stěžovatele, lze souhlasit se stěžovatelem, že k objasnění náležitého zjištění skutečného stavu věci, bylo na místě provést podrobné psychologické vyšetření včetně pozorování v režimu krátkodobé hospitalizace na psychiatrické klinice. Jako důvodné se jeví i provedení výsledku svědkyně L. D., která podle stěžovatele se může vyjádřit k jeho schopnosti sebeobsluhy a k tomu, zda potřebuje pravidelnou pomoc, popř. soustavný dohled jiné osoby při hlavních životních funkcích.

Stěžovatel tedy krajskému soudu důvodně vytýká nedostatečná skutková zjištění, která bude třeba v dalším řízení odstranit provedením důkazů navrhovaných stěžovatelem, po jejichž provedení bude na místě posoudit, zda přichází v úvahu doplnění posudku některou z posudkových komisí či provedení znaleckého posudku znalcem z oboru psychologie, případně psychiatrie. Teprve po takto doplněném skutkovém stavu věci bude možno odpovědně posoudit, zda u stěžovatele se jedná o částečnou či převážnou bezmocnost.

Proto musel být napadený rozsudek krajského soudu zrušen podle § 110 odst. 1 s. ř. s. a věc mu vrácena k dalšímu řízení. V dalším řízení rozhodne krajský soud o žalobě znovu, jsa vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.); podle výsledku řízení znovu rozhodne o nákladech řízení před krajským soudem.

V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. května 2007

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu